

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701

Aan:

Zie verzendlijst

2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 69 67

Telefax 070 - 3 18 79 51

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

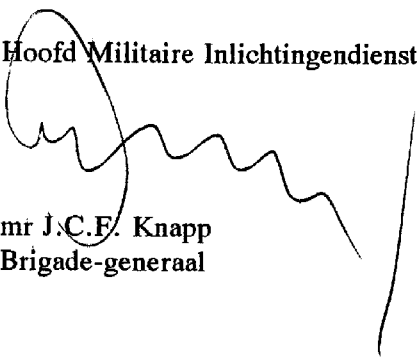
Disgb002490

27 september 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen ontwikkelingen
(nr 57/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

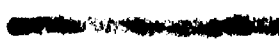

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]
VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. *D1sg6002490* d.d. 27 september 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. NPMV

DCBC (als hard copy & op schijf)

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR/cel
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

57/96

(Afgesloten 271200 SEP 1996)

Conclusie/voorzicht

De Bosnische Moslims achten zich in militair opzicht niet langer inferieur aan de Serviërs. Ook indien geen nieuwe militaire initiatieven worden ontplooid, is deze situatie evenmin een stimulans voor compromisbereidheid.

De Bosnische Serviërs dreigen verdere medewerking aan het verkiezingsproces op te schorten, omdat zij vrezen dat hun doelstellingen in gevaar komen. Zij blijven ernaar streven de resultaten van de "etnische zuiveringen" te consolideren en een maximum aan autonomie voor de door hen gedomineerde gebieden te realiseren.

De Bosnische Kroaten zien in de verkiezingsuitslag in de door hen gedomineerde gebieden een impuls om in versterkte mate maximale autonomie voor die gebieden na te streven. Dit zal de mogelijkheden voor samenwerking met de Moslims nog verder verkleinen.

De kans dat de onlangs gekozen gezamenlijk-Bosnische instellingen, met name het Presidium, een bijdrage zal leveren aan het behoud van de eenheid van Bosnië-Herzegovina is uiterst klein.

Bosnië-Herzegovina

Speculaties over nieuw Bosnisch offensief

In de Joegoslavische pers is de afgelopen dagen gespeculeerd over een mogelijk offensief van de Bosnische strijdkrachten (ABiH) tegen de Bosnische Serviërs komend voorjaar. Daarbij werd gesteld dat de ABiH momenteel in militair opzicht superieur is aan de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS). In de berichten werd het vermoeden geuit dat de internationale gemeenschap weinig zal doen tegen eventuele militaire initiatieven van de ABiH, omdat met name in het Westen de Moslims als slachtoffers van de oorlog worden beschouwd. Anderzijds werd onderstreept dat de internationale gemeenschap het bestaan van de Bosnisch-Servische republiek (RS) heeft aanvaard; zelfs zou de NAVO het afgelopen najaar een dreigende val van Banja Luka hebben voorkomen.

De afgelopen maanden hebben diverse politieke en militaire Moslim-leiders, met inbegrip van president Izetbegovic, gezinspeeld op een mogelijke hervatting van de strijd tegen de Serviërs. Belangrijke overwegingen daarbij zijn dat de VRS zich in een ingrijpende reorganisatie- en reductiefase bevindt en bovendien op grond van "Dayton" verplicht is grote aantallen (zware) wapens te vernietigen, terwijl de ABiH (onder meer op grond van het "Train & Equip"-programma) juist van modern materieel wordt voorzien en wordt opgeleid in moderne oorlogvoering. Mede gezien aanhoudende meldingen van moreelsproblemen in de VRS acht de ABiH-leiding zich in een eventuele nieuwe confrontatie met de Serviërs verre van kansloos. Ook indien zij besluit (bijvoorbeeld met het oog op een internationale veroordeling) vooralsnog van een confrontatie af te zien, zullen bovengenoemde overwegingen de bereidheid tot compromissen met de Serviërs zeker niet vergroten.

De benadering in de genoemde persberichten is indicatief voor de Joegoslavische opstelling in het Bosnische conflict. Niet alleen de pers, maar ook Joegoslavische overheidsfunctionarissen beschouwen het Westen in het algemeen en de NAVO in het bijzonder nog wel als pro-Moslim, maar zij hebben in het recente verleden regelmatig de mening geuit dat de NAVO zich in het kader van "Dayton" ook heeft verplicht bepaalde

[REDACTED]

Servische belangen, met name het bestaan van de RS, te verdedigen. Uit bovengenoemde artikelen kan zelfs hoop worden gelezen dat de NAVO in dat kader bereid zou zijn op te treden ter verdediging van de Serviërs, indien dezen -in weerwil van "Dayton"- door de Moslims worden aangevallen.

Onenigheid over nieuw presidium

De functionaris die door de Serviërs is gekozen in het nieuwe algemeen-Bosnische presidium, Krajisnik, heeft gesteld dat het voorzitterschap van dit presidium elke acht maanden moet roteren tussen de drie leden. Bovendien betwistte hij dat de persoon met de meeste stemmen automatisch de eerste voorzitter moet worden. De Kroatische afgevaardigde Zubak heeft eveneens de verplichte termijn van twee jaar voor de presidiumvoorzitter in twijfel getrokken. Anderzijds heeft Izetbegovic, die door de Moslims is gekozen, geëist dat Krajisnik een eed van trouw op de Bosnische Grondwet aflegt alvorens het presidium zijn werkzaamheden begint.

Krajisnik en Zubak trekken met hun uitspraken kernelementen van het verdrag van Dayton in twijfel. Daarin is namelijk bepaald dat de persoon met de meeste individuele stemmen gedurende de eerste twee jaar voorzitter van het presidium zal zijn. Op grond van de verkiezingsuitslag zou dat Izetbegovic moeten zijn. Diens eis dat Krajisnik een eed van trouw aflegt op de Grondwet lijkt niet in strijd met "Dayton" (waarin een ontwerp voor die Grondwet is opgenomen), maar zal naar verwachting toch voor Krajisnik onaanvaardbaar zijn, omdat hij een belangrijke voorstander is van verdere stappen in de richting voor onafhankelijkheid van de RS. In ieder geval wijst de opstelling van de drie genoemde functionarissen, die allen nauwe banden hebben met de bevolkingsgroepen die zij vertegenwoordigen en nauw betrokken zijn geweest bij het ontstaan en verloop van de burgeroorlog, er geenszins op dat zij bereid zijn tot een constructieve, compromisbereide opstelling. De kans dat dit presidium onder deze omstandigheden een bijdrage kan leveren aan behoud van de eenheid van Bosnië-Herzegovina, is uiterst klein.

Nieuwe procedures voor gemeenteraadsverkiezingen

De OVSE heeft bekend gemaakt dat de zogenaamde "P-2"-formulieren, die zijn gebruikt bij de verkiezingen van 14 september jl., niet zullen worden gebruikt voor de tot eind november uitgestelde gemeenteraadsverkiezingen. Er zal in de weken voorafgaande aan die verkiezingen een nieuwe kiezersregistratieprocedure worden opgezet. Het genoemde formulier was bedoeld om kiezers te laten stemmen op plaatsen waar zij niet in 1991 woonden, maar waar zij in de toekomst wilden wonen. In de praktijk bleek dat dit formulier vooral door Servische autoriteiten werd gebruikt om de Servische dominantie over sommige gebieden, en daarmee de resultaten van de "etnische zuiveringen" te consolideren. Ook zijn er gevallen gemeld waarin het formulier, of het ontbreken daarvan, is aangewend als argument om Moslims in die gebieden te verhinderen te stemmen. Vermoedelijk speelt bij de OVSE ook de overweging een rol dat de voor de verkiezingen van 14 september opgestelde regels voor vele kiezers te gecompliceerd bleken en ertoe hebben geleid dat een aantal Bosniërs niet, dan wel met grote problemen hun stem heeft kunnen uitbrengen. Mogelijk zal de OVSE de gemeenteraadsverkiezingen aangrijpen om de kiezersregistratie enigszins aan te passen. Dit zal echter naar verwachting stuiten op verzet van Bosnisch-Servische zijde.

Plavsic dreigt OVSE

De op 14 september gekozen president van de RS, Plavsic, heeft gedreigd niet in te stemmen met een OVSE-mandaat voor het organiseren van gemeenteraadsverkiezingen in november a.s. Als reden wees zij op, wat werd genoemd, "structurele onregelmatigheden" tijdens de verkiezingen in de Moslim/Kroatische Federatie. Alle partijen in Bosnië-Herzegovina hebben in meerdere of mindere mate melding gemaakt van onregelmatigheden bij de verkiezingen. De reden dat Plavsic zinspeelt op een weigering mee te werken aan de gemeenteraadsverkiezingen houdt echter vooral verband met bovengenoemde vrees dat nieuwe verkiezingsregels de doelstellingen van de Bosnische Serviërs kunnen doorkruisen. Overigens heeft de OVSE een mandaat ontvangen om alle verkiezingen te organiseren; het is derhalve twijfelachtig of zij in formele zin afhankelijk is van een nieuw akkoord met Plavsic c.s. De Organisatie moet er echter rekening mee houden dat het organiseren van en toezien op verkiezingen zonder medewerking van de Bosnisch-Servische autoriteiten een gecompliceerd proces zal zijn, waarbij de veiligheid van OVSE-medewerkers in gevaar kan komen.

Buha dreigt verkiezingen ongeldig te verklaren

De Bosnisch-Servische minister van Buitenlandse Zaken Buha heeft gedreigd de verkiezingen van 14 september jl. in de RS ongeldig te verklaren. Hij stelde dat ruim 200.000 stemmen die elders in Bosnië-

[REDACTED]

de gemeentegrenzen en de "eigen" strijdkrachten staan haaks op bepalingen uit "Dayton" en de diverse afspraken omtrent samenwerking met de Moslims, zoals het verdrag van Washington. Bovendien onttrekken de Kroaten zich met het vasthouden aan eigen strijdkrachten aan de voorwaarden voor het "Train & Equip"-programma. Dit zal zeker leiden tot nieuwe internationale protesten aan het adres van de Kroatische president Tudjman, die de opstelling van de Bosnische Kroaten in hoge mate beïnvloedt. Deze zal naar verwachting nieuwe beloftes doen om de samenwerking met de Moslims te verbeteren, omdat hij een openlijk conflict met de internationale gemeenschap wil vermijden. Er is echter geen enkele reden om aan te nemen dat de te verwachten nieuwe beloftes een beter lot beschoren zal zijn dan de eerdere toezeggingen. In de praktijk zijn nieuwe wrijvingen tussen Moslims en Kroaten, mogelijk uitmondend in gewapende confrontaties, veel waarschijnlijker. De opstelling van de Kroaten zal voor de Moslims een aanleiding zijn om in versterkte mate te streven naar dominantie binnen de MKF, hetgeen voor hun "partners" een nieuwe impuls zal zijn hun onafhankelijkheid na te streven.

Kroaten eisen nieuwe verkiezingen in Mostar

De voorzitter van de HDZ heeft geëist dat er in Mostar op hetzelfde moment gemeenteraadsverkiezingen zullen worden gehouden als in de rest van Bosnië-Herzegovina, te weten eind november. Hij dreigde dat zijn fractie zich anders uit de gemeenteraad van Mostar zou terugtrekken. Bovendien stelde hij dat het "Kroatische" deel van Mostar in dat geval een eigen gemeente zou gaan vormen met twee andere, door Kroaten gedomineerde plaatsen. Als reden daarvoor stelde hij dat er geen vooruitgang plaatsvindt in de opbouw van de Federatie, waarvoor hij de Moslims verantwoordelijk stelde.

Zoals bekend heeft de HDZ bij de gemeenteraadsverkiezingen van afgelopen zomer verloren van de SDA. Kennelijk ontlenen de Kroaten aan het feit dat zij in de kantonale verkiezingen van 14 september jl. een grote overwinning hebben geboekt, de hoop dat zij bij nieuwe gemeenteraadsverkiezingen in Mostar hun ondergeschiktheid in de gemeenteraad van Mostar kunnen opheffen. Aangezien hun uiteindelijke doelstelling zonder enige twijfel is gelegen in afscheiding van west-Mostar, dat zij als hoofdstad van de KRHB beschouwen, bevinden zij zich met het genoemde dreigement feitelijk in een situatie waarin zij niet kunnen verliezen. Deze opstelling is illustratief voor het wantrouwen tussen Kroaten en Moslims, dat in de praktijk een veel grotere belemmering is voor de opbouw van de "Federatie" dan de door de Kroaten gesuggereerde tegenwerking van de kant van de Moslims.

Kroatië

(Parlement aanvaardt amnestie-wet

Het Kroatische parlement heeft vorige week een wet aangenomen die amnestie verleent voor vrijwel alle oorlogsmisdaden die zijn begaan tijdens het gewapende conflict met de Kroatische Serviërs. Deze wet vervangt een eerdere regeling, die een uitzondering maakte voor een aantal (Servisch!) personen die reeds veroordeeld waren wegens oorlogsmisdaden. De nieuwe wet vormt vermoedelijk een uitloei van de recente normalisering van de Kroatische betrekkingen met Joegoslavië, die door het parlement op dezelfde dag werd goedgekeurd. Bovendien komen de Kroatische autoriteiten met deze wet tegemoet aan kritiek van de kant van de Kroatische Serviërs, die de eerdere regeling beschouwden als een obstakel voor het herstel van het Kroatische gezag over oost-Slavonië. Tenslotte kan de nieuwe wet worden gezien als een reactie op internationale kritiek op de feitelijke discriminatie van de Serviërs in de eerder dit jaar door de Kroatische strijdkrachten veroverde "Servische" gebieden. In de praktijk vindt deze discriminatie nog steeds plaats; dit vormt één van de bezwaren die de Serviërs hebben tegen uitvoering van de bepalingen van het verdrag van Erdut, dat voorziet in het geleidelijk herstel van het Kroatische gezag over oost-Slavonië. Het is vooralsnog uiterst twijfelachtig of de discriminatie van de Serviërs in Kroatië zal verminderen.

Joegoslavië

Opdeling Kosovo blijft optie

Volgens recente aanwijzingen wordt in de Servische Academie van Wetenschappen een plan besproken over eventuele opdeling van de voormalig autonome provincie Kosovo. De Servische president Milosevic zou de uitkomst van deze discussie afwachten om zijn toekomstige beleid ten aanzien van de kwestie-Kosovo te bepalen. De Servische Academie van Wetenschappen is een bolwerk van Servisch nationalisme. Zij is bovendien in het verleden invloedrijk gebleken. Zo is Milosevic zijn campagne voor een Groot-Servische staat eind jaren '80 begonnen na een manifest van deze Academie, waarin voor de staatkundige vereniging van alle Serviërs werd gepleit. Het voorstel om Kosovo op te delen is op zich niet nieuw. In Servisch-

[REDACTED]

nationalistische kringen is de afgelopen jaren herhaaldelijk voorgesteld om het noorden van de provincie, waarin de uit historisch en economisch oogpunt voor Servië belangrijke gebieden liggen, bij Joegoslavië te voegen en het overige deel zelfstandigheid te verlenen, of mogelijk de gelegenheid te bieden zich bij Albanië aan te sluiten. Zelfs is geopperd (het leeuwedeel van) de etnisch-Albanese meerderheid van Kosovo naar dit zuidelijke deel te deporteren. Er is de afgelopen weken sprake geweest van enige toenadering tussen Milosevic en de politieke leiding van de Kosovo-Albanese. Dit wijst erop dat het Servische bewind de mogelijkheden voor een politieke oplossing van de problemen in Kosovo wil onderzoeken, waarbij de opdelings-optie één van de mogelijkheden is.

In dit verband is vermeldenswaard dat de extreem-nationalistische Servische militieleider Arkan eerder dit jaar heeft aangekondigd zijn activiteiten (onder meer) te verleggen naar Kosovo. Vermoedelijk bestaan er nog steeds betrekkingen tussen Milosevic en Arkan; zo zou een zoon van de Servische president gezamenlijke economische (smokkel)activiteiten ontwikkelen met Arkan. Hoewel beide politici het Groot-Servische streven in de praktijk ondergeschikt maken aan het behoud van hun eigen machtspositie, bestaat de kans dat Milosevic Arkan en diens milities achter de hand houdt als middel om in Kosovo een escalatie van etnisch geweld te provoceren, indien dat in politiek opzicht wenselijk wordt geacht.